

Ben Stoelinga
Adviseren in ontwikkelen

“Overal heb je aardige mensen” Het bestrijden van misvattingen over de langdurende zorg

Marja Pruis in de Groene Amsterdammer van 15 december 2010 aan het woord.

*“Boven heeft mijn zus de boodschappen al in de ijskast gedaan. ‘Ik heb toch een kerstboompje voor je gekocht hoor mam.’ Ze loopt in haar hemdje te redderen.
‘Is het hier nou zo warm, of heb ik een opvlieger?’ Tevreden kijkt m’n moeder om zich heen. ‘Nou’, zegt ze. ‘Hoe vinden jullie dat ik hier zit?’ Om het hardst zeggen we hoe gezellig haar huis is. En dat is het ook: het is een miniversie van haar oude huis, met haar schilderijen, foto’s, de bank, m’n vaders bureau.
‘Het is hier best te doen hoor’, zegt ze.
‘Ja?’ vraag ik, en voel ondertussen op haar verzoek het voorhoofd van m’n zus.
‘Ach’, zegt m’n moeder. ‘Ik zeg altijd maar: overal heb je aardige mensen.’”*

Idées reçues - letterlijk: pasklare ideeën - zijn uitspraken die je vaak hoort en die voor waar worden aangenomen. Onuitroeibare gemeenplaatsen of ‘misvattingen’ zoals de Rijn komt bij Lobith in ons land, koekoeksklokken komen uit Zwitserland, mannen rijden beter auto dan vrouwen, je moet iedere dag minstens acht uur slapen en sporten is gezond. (Die laatste is van Midas Dekkers). Je begrijpt de link naar de langdurende zorg. Ook in deze bedrijfstak zijn misvattingen. Bijvoorbeeld: thuis is altijd beter dan in een instelling, mantelzorg heeft de voorkeur boven professionele zorg, van managers worden professionals ongelukkig (of professionals moet je vooral hun eigen gang laten gaan). En “overal heb je aardige mensen”. Allemaal klinkklare nonsens en romantisch wanbegrip dat om een professioneel démasqué vraagt.

“De eerste keer dat we dit tehuis bezochten, zus, schoonzus, m’n moeder en ik, was het ook een koude decemberdag. We hadden al meer tehuizen gezien, groot- en kleinschalig. Iedereen dweept in theorie met kleinschalig, tot je ziet waar het in de praktijk toe leidt. Een huiskamer waar je tot dan toe in je eentje, of hoogstens met z’n tweeën in vertoefde, opeens bevolkt met minstens zes knikkebollende vreemden. Zo gezellig, maar niet heus. Ik begon opeens voeling te krijgen met Oostblokflats. Hoe meer anonimiteit, hoe beter. Maar dit was wel weer het andere uiterste. Een flat waarvan de betonrot je zo ongeveer tegemoet sprong, handgeschreven briefjes op de buitendeur of je alsjeblieft ‘in verband met de wind’ de zij-ingang wilde gebruiken, en binnen regeerden bruin en oranje. Er stond een soort huifkar in de hal met appels. ‘Pak er maar eentje hoor’, zei een vrouw vriendelijk, toen ik er kennelijk te lang naar keek.

Op de eerste verdieping stond iemand ons te woord, een vrouw met wilde krullen in een Cora Kemperman-gewaad gehuld, zich telkens verschuilend achter het feit dat zij het ook allemaal niet wist, want ze werkte er nog maar net. Ik hield mijn jas aan.

*‘Kunt u ons de kamers laten zien?’ vroeg ik.
Ik kon het mens wel aanvliegen. Hoe durf je aspirant-bewoners te woord te staan, en zo helemaal niks te weten? Mijn moeder schudde haar blijmoedig de hand.
(terwijl ik dacht:) Paarden! Zwijnen!”*

De toekomst van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) waarin jaarlijks 22 miljard euro omgaat, is al een tijd duister. De volksverzekering is in zijn huidige

vorm niet te handhaven, daar is iedereen het over eens. Maar wat wel - wil maar niet duidelijk worden. Ook niet voor Staatssecretaris mw. drs. M.L.L.E. Veldhuijzen van Zanten-Hyllner: "U ontvangt" - schrijft zij vorige week aan de TK - "in het voorjaar 2011 een brief over het vernieuwingsprogramma langdurige zorg. In deze brief zal ik een uitwerking geven van de verschillende maatregelen die zijn opgenomen in het Regeer- en Gedoogakkoord. Veel van deze maatregelen hangen ook nauw samen met mijn andere doelen zoals het vergroten van de eigen kracht, de zorg dichterbij mensen brengen en maatwerk mogelijk maken. Denk hierbij aan maatregelen zoals het scheiden van wonen en zorg, de overheveling van extramurale begeleiding naar de Wmo, de overheveling van de zorg voor licht verstandelijke jeugdigen en de uitvoering AWBZ door zorgverzekeraars." (..) Veldhuijzen van Zanten is groot voorstander van de eigen kracht. <citaat> "Eigen kracht van de samenleving benutten betekent ook dat mensen aangeven wat ze zelf gaan doen om samen de toekomst neer te zetten. Er moet aandacht zijn voor goede ideeën van mensen die zelf slagvaardig willen bijdragen. De eigen verantwoordelijkheid van cliënten geeft een richting aan. (..)Het is belangrijk dat mensen zelf verantwoordelijkheid nemen voor het organiseren van hun situatie. Mensen kunnen meestal uitstekend zelf beslissen welke ondersteuning en zorg ze nodig hebben en waar ze die krijgen. Ook kunnen mensen die zorg nodig hebben, vaak goed ondersteund worden door de eigen directe omgeving. Daardoor kunnen bijvoorbeeld ouderen thuis blijven wonen en dat is ook wat de meeste ouderen het liefste doen. In het voorjaar 2011 wordt u nader geïnformeerd over de aanpak van de experimenten met regelarme instellingen." <einde citaat>

Marja Pruis nogmaals aan het woord.

Toen m'n moeder nog maar net verhuisd was naar hier (een verzorgingshuis), leek het wel alsof het altijd regende. In de gietende regen zochten we onze weg naar het centrum, waar we wat hoopten te eten. Ze hing zwaar aan mijn arm, de regen kletterde op mijn paraplu, en het enige wat mijn moeder steeds tegen me zei, was: 'Hier ga ik dood, Mar. Je moet me helpen.'

'Ja', zei ik. 'Je moet me helpen. Anders pleeg ik zelfmoord.'

'Ja', zei ik. En ik zei: 'Als je echt terug wil naar je huis, dan ga je terug naar je huis.'

Toen ze voor de dertigste keer had aangekondigd dat ze anders zelfmoord ging plegen, raakte ik geprikkeld. 'Hoe ga je dat doen mam? Spring je dan van je balkon?'

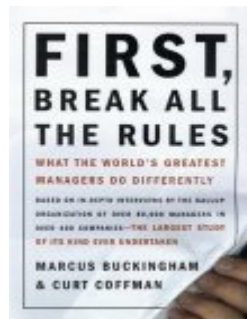
Ze keek me aan met dezelfde blik als waarmee ze me had aangekeken toen ze voor de dertigste keer vroeg of ze haar sleutels wel bij zich had.

'Nog één keer mam', zei ik, 'en ik ga je slaan.'

'Jij zou een goeie voor de zorg hier zijn', zei ze" (einde citaat)

Je kunt de kwaliteit van een kennisorganisatie afmeten aan de mate waarin deze in staat is

de idées recues, de misvattingen te ontmaskeren door het publiek te laten zien wat er 'echt' aan de hand is en wat dan de 'waarheid' is. Wij kenniswerkers hebben een taak om modieuze opvattingen en platitudes - "overall heb je aardige mensen" "regelarme instellingen is vooruitgang"- voor het voetlicht te brengen en met kracht bestrijden. Dat zou een ommekeer teweeg brengen. In een sector waar de contouren en prestaties grotendeels door aanbod zijn bepaald, bestaat de neiging om wijzigingen in beleid en administratie af te wachten (Gupta). "Laten we maar even afwachten - het komt allemaal wel weer op zijn pootjes terecht".

De toekomst is allang begonnen.

Ik wens jullie erg veel succes met jullie professioneel demasqué. Want de langdurende zorg komt niet als vanzelfsprekend op zijn pootjes terecht.

Ben Stoelinga
(28 februari 2011)